

Ontkoppeling steun kost telers 800 euro

Binnen twee jaar is de productiesteun van zetmeelaardappelen verleden tijd. Telers ontvangen dan bedrijfstoelagen. Het aantal aandelen dat een teler bezit in het referentiejaar 2011, bepaalt de hoogte van de toeslag. Dit campagnejaar was er een ware run op Avebe-aandelen, waardoor prijzen in rap tempo omhoog schoten. Telers bereiden zich voor op de ontkoppeling of zoeken naar alternatieven.

In 2012 draait Brussel definitief de kraan van productiesteunmaatregelen dicht. Telers van zetmeelaardappelen gaan dat in de portemonnee merken als er geen maatregelen worden genomen, is de mening van Teun de Jong, voorzitter van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV). Wel ziet hij kansen om de donkere wolken die boven de sector hangen te doorbreken. De graanprijs speelt volgens De Jong daarin een belangrijke rol. Na ontkoppeling krijgen akkerbouwers bedrijfstoelagen. Het aantal Avebe-aandelen

▼ Zetmeelverwerker Avebe gaat zich meer richten op kwaliteit dan kwantiteit.

in 2011 bepaalt de hoogte van de bedrijfstoelagen. Door de grote run op aandelen voor het campagnejaar 2010 lijkt het erop dat akkerbouwers zich voorbereiden op de ontkoppeling. Door de aanhoudende grote vraag klom de prijs van Avebe-aandelen in snel tempo. Halverwege november vorig jaar zijn aandelen verhandeld voor een prijs rond 100 euro. Al vrij snel schoot de prijs naar 400 euro om vervolgens door te schieten naar 750 euro. Die prijs werd het plafond. Twee dagen voordat de overdracht voor teeltseizoen 2010

sloot, lag de prijs voor een aandeel tussen 500 en 550 euro.

Run op aandelen

Bemiddelaars in Avebe-aandelen ervaren dat de situatie elk jaar anders is. Twee jaar geleden boden ontevreden akkerbouwers aandelen gratis aan. Het saldo van de graanteelt was in het graanseizoen 2007-2008 hoger dan dat van zetmeelaardappelen. Andere jaren echter zijn aandelen voor hogere bedragen verhandeld. In de jaren negentig van de vorige eeuw hing soms een prijskaartje van bijna 5.000 gulden aan een aandeel. Niet alleen in één jaar, maar ook door de jaren heen schommelt de prijs van Avebe-aandelen.

Volgens Henk Leffers van Agrifirm veroorzaakte het bericht van Avebe, waarin de coöperatie bekend maakte dat zij dit jaar de gegarandeerde afnamehoeveelheid verlaagt, een run op aandelen. In 2007 was de leveringsplicht per aandeel 27 ton. Dit zakte in 2008 naar 26,8 ton, vorig jaar lag dat op 26,3 ton. Voor dit jaar is de leveringsplicht gedaald naar 25,6 ton per aandeel.

Vorig jaar nam Avebe 105 procent af, dat zal dit jaar 100 procent zijn. Van een aantal telers heeft Leffers begrepen dat zij voor dit jaar te weinig aandelen hebben om bij normale opbrengsten hun geplande areaal te kunnen leveren. Hij denkt niet dat als de zetmeelprijs stijgt, Avebe toch meer aardappelen zal afnemen dan de gestelde 100 procent. „Voor het verhogen van de productie moet er dan worden geleend van het referentiejaar 2011. Het gevolg is dat het zetmeelquotum, waar de bedrijfstoelagen over worden vastgesteld, kleiner is. Er kan dan minder geld worden verdeeld”, redeneert Leffers.

Vraag en aanbod

De aandelen die op de markt kwamen, zijn afkomstig uit diverse hoeken. Ook uit Duitsland kwamen aandelen. Door de subsidie op

Copyright foto

biovergisting in Duitsland, die twintig jaar is gegarandeerd, is het voor telers aantrekkelijker om land te verhuren dan zetmeelaardappelen te telen. In Duitsland is de ont koppeling anders geregeld dan in Nederland; na 2012 hebben Avebe-aandelen geen waarde meer.

Niet alleen kleine bedrijven of bedrijven zonder opvolgers boden aandelen aan. Volgens Jan Renken van makelaardij Renken boden ook grote bedrijven aandelen aan. „Een aantal bedrijven kocht in het verleden grond bij en hebben nu aandelen over. Bij de stijgende prijs werd het voor deze groep aantrekkelijk om een deel van de aandelen te verkopen.” Ook kwamen er aandelen op de markt van akkerbouwers die geheel of gedeeltelijk met de teelt stoppen”, zegt Rienk Prins van AgriPlaza makelaardij.

Welk gewas deze telers nu als vervanging voor zetmeelaardappelen gaan telen, is verschillend. Voor veel akkerbouwbedrijven met zetmeelaardappelen in het bouwplan is de teelt van fabrieksaardappelen de kurk van het bedrijf. Prins veronderstelt dat suikerbieten een optie is, maar plaatst wel een vraagteken. „Suikerbieten kunnen interessant zijn, alleen is de prijs van het bietenquotum hoog. Andere alternatieve gewassen zijn maïs en granen, maar het rendement van deze gewassen is laag.”

Jacht op aandelen

Een deel van de aangeboden aandelen heeft een speculatief karakter. Telers verkochten aandelen op een hoog prijsniveau in de hoop dat volgend jaar de aandelen op een lager prijsniveau liggen. Komt deze gedachte uit dan kopen deze telers aandelen terug met winst.

De grote vraag naar aandelen is volgens Lefers ook het gevolg van de goede jaren met hogere aardappelzetmeelprijzen dan nu het geval is. „Het aantal tonnen dat in de afgelopen jaren individueel werd geleverd, lag soms hoger dan de huidige leveringsplicht van 25,6 ton. Vanwege de goede prijs nam Avebe alle zetmeelaardappelen af. Mogelijk dat een groep telers heeft verzaakt om de aandelenportefeuille op peil te houden. Nu met de kennis dat Avebe minder zetmeelaardappelen zal afnemen, komen deze

Copyright foto

▲ Vanaf 2012 zal Avebe de vaste hoeveelheid aardappelen per contract verlagen met maximaal 20 cent.

telers in de problemen en moeten zij de markt op om aandelen te bemachtigen.” Ook de telers die klaar willen zijn voor de ont koppeling zochten en kochten aandelen. Of er volgend jaar, het laatste jaar voor de ont koppeling weer zo'n jacht op aandelen komt, is nu niet te voorspellen.

Tot 20.000 euro verlies

In 2012 wordt de aardappelzetmeelsteun ontkoppeld. Avebe verliest hierdoor de EU-evenwichtspremie, dat is een betaling aan de aardappelzetmeelindustrie. Niet alleen bij de akkerbouwers ligt een last op de schouders, ook bij Avebe is de druk groot. „De coöperatie kan zeker niet achterover leunen en dat weten zij ook”, zegt de voorzitter van de NAV. „Ontkoppeling van de aardappelzetmeelsteun kost veel geld, telers zullen ongeveer 800 euro per hectare verliezen.” Gemiddeld heeft een teler tussen 20 en 25 hectare zetmeelaardappelen, het verlies ligt dan tussen 16.000 en 20.000 euro. De Jong vindt dat zowel Avebe als de telers de taak hebben om te voorkomen dat de sector uit Nederland verdwijnt. De voorman van de NAV legt uit dat Avebe de productie verlaagt. „Het onderste segment zal de coöperatie eruit halen. Dit deel concurreert keihard met graanzetmeel dat goedkoper is dan aardappelzetmeel.” De zetmeelverwerker gaat zich

meer richten op kwaliteit dan kwantiteit. Alleen productieverlaging is volgens De Jong niet voldoende.

Graanprijs leidend

NAV-voorman De Jong legt uit dat de prijs van aardappelzetmeel is gekoppeld aan de graanzetmeelprijs. „Het is belangrijk dat er stabilisatie komt tussen deze twee producten. Vervolgens moet de graanprijs naar een hoger prijsniveau. Dat is belangrijk want de graanprijs is leidend voor de bodemprijs van de aardappelzetmeelprijs. Momenteel ligt de graanprijs niet op een hoog niveau, maar als dit jaar, op 1 juli, de interventie eraf gaat dan kan de graanprijs nog verder zakken.” Met het wegnemen van interventie haal je het vangnet weg en dan kan de graanprijs helemaal onderuit gaan. Een daling naar 7 cent per kg of lager is dan mogelijk. Als dit scenario werkelijkheid wordt, dan komt de prijs van graanzetmeel op een nog lager niveau te liggen in vergelijking met aardappelzetmeel. In de handel zal dan nog meer worden gekozen voor graanzetmeel.

Zonnepanelen

Alternatieve gewassen ziet Teun de Jong als oplossing. Met ondersteuning van de overheid groeit in Duitsland de teelt van energiegewassen goed. Ook bio-vergisting voor het opwekken van energie groeit gestaag in ons buurland. Terwijl in Nederland zonnepanelen hier en daar worden toegepast, zijn veel daken in Duitsland bedekt met de energie-opwekkers. Als laatste noemt De Jong de eiwitteelt. De voorzitter beseft wel dat de maatregelen voor de graanprijs en alternatieve gewassen maatregelen zijn van dun ijs. Productiebeperking is gemakkelijker te realiseren dan de twee andere maatregelen. Beleidsmakers en politici spelen een belangrijke rol in het behoud van de teelt van zetmeelaardappelen in Nederland. „Het zou goed zijn als ondanks alle perikelen rond verkiezingen en de val van het kabinet de toekomst van de teelt van fabrieksaardappelen hoog op de politieke agenda wordt gezet”, rondt De Jong af. ■

AVEBE BEREIDT ZICH VOOR OP DE ONTKOPPELING

Het jaar 2012 zal ook anders zijn voor Avebe. Dan vervalt namelijk de EU-evenwichtspremie die ze nu nog ontvangt. Het zetmeelconcern bereidt zich voor op de nieuwe situatie. In de lange termijnstrategie focust Avebe zich op kostenbeheersing, innovatie en samenwerkingsverbanden. Onveranderd blijft de aandacht voor de verwerking van zetmeelaardappelen. Volgens Johan Russchen van Avebe rijdt de huidige economische crisis de voorbereiding in de wielen. „Avebe heeft een deel van haar investeringen bevroren en de telers minder kunnen uitbetalen.” Russchen vindt dat het verloop van de overgang van de marktordering naar een volledige vrije markt in 2012 voor de telers goed verloopt. „Daarom zou het welkom zijn als de betaling van de ontkoppelde directe steun op basis van historische productie gehandhaafd wordt. Bij de overgang van het historische model naar een toekomstige zogenaamd 'flat rate' model zou een overgangstermijn van 5 tot 10 jaar moeten gelden. Dat geeft de aardappelzetmeelketen en met name de telers de tijd en inkomsten om aanpassingen door te voeren”, aldus Russchen.

Vanaf 2012 zal Avebe de vaste hoeveelheid aardappelen per contract verlagen met maximaal 20 cent. Met deze maatregelen wil Avebe flexibeler inspelen op de marktsituatie. Verder zal de duur van de campagne aangepast worden aan de volumes die verwerkt moeten worden. „Het is niet de bedoeling om zetmeelfabrieken stil te leggen”, voegt Russchen toe. „Met dit pakket maatregelen verwachten wij dat de aardappelzetmeelsector ook na 2012 zal blijven en rendabel zijn.”